

Landbruksdirektoratet
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Vår dato: 05.05.2022
Vår ref.: MF

Deres dato: 07.02.2022
Deres ref.: 21/22497

Høringsinnspill: Instruks for regionale miljøtilskudd i jordbruket 2023-2026

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser at ordninga med de regionale miljøtilskuddene begynner å feste seg, og at stadig flere bønder benytter seg av den. Det er fortsatt potensial for økt oppslutning, men det fordrer at ordninga er grei å orientere seg i, og at den er forutsigbar. Vi støtter direktoratets intensjon om færrest mulig endringer. Det betyr at eksisterende tiltak i størst mulig grad bør beholdes, og at kravene ikke bør skjerpes unødvendig. Ved innføring av nye tiltak bør finansiering medfølge, slik at fylkene får en reell mulighet til å ta dem inn som *tillegg* til eksisterende tiltak.

Endringer i instruks

§3 b Grunnvilkår - Beitelag

Beitelag er et viktig tiltak for å sikre god utnyttelse av utmarka. Samtidig gjør strukturendringene i jordbruket at det enkelte plasser ikke vil være mulig å danne eller opprettholde beitelag. Antall medlemmer i beitelaget er imidlertid ikke avgjørende for miljøeffekten av beitebruken. Når det som tradisjonelt har vært lagsoppgaver må ivaretas av enkeltbrukere fordi det ikke lenger er mulig å samarbeide med andre, bør arbeidet fortsatt kvalifisere til tilskudd.

For å ta hensyn til strukturendringer i jordbruket, foreslår vi følgende tillegg til §3b:

Tilskudd kan tilsvarende gis til enkeltforetak som har rett til produksjonstilskudd der hvor det grunnet naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid.

§5 Drift av beitelag

Første ledd justeres ihht endring i §3b.

Det er viktig å legge til rette for lokale tilpasninger, slik at tiltakene er gjennomførbare i de ulike regionene og poenget med et *regionalt* miljøtilskudd beholdes. Den foreslåtte endringen hvor statsforvalteren gis mulighet til å bestemme minimumskravet til beitetid ihht lokale forhold støttes.

§16 Soner for pollinerende insekter

Dette er et positivt tiltak for å stimulere til biologisk mangfold og gode leveområder for pollinerende insekter. Etter hvert som mindre teiger går ut av drift, og dyrka areal strømlinjeformes for å tilpasses dagens maskinpark, vil det kunne være aktuelt å anlegge pollineringssoner på disse arealene. Dagens tilskuddsutmåling pr meter er imidlertid ikke hensiktsmessig i denne sammenhengen. Vi foreslår at tilskuddet også kan utmåles pr dekar.

§ 19 Drift av seter

Forslag til ny forskriftsmal (kap 4) oppgir minste produksjonsperiode til 6 uker. Dette stemmer hverken med endringsforslaget (kap 2) eller gjeldende regler. Kravet til oppholdstid på setra ble i jordbruksavtalen 2020 redusert til 4 uker fra søknadsomgangen 2021.

Vi støtter utvidelse av tiltaket til å omfatte melkesau. Både miljøeffekten og kulturformidlinga oppnås like godt med melkesau som med melkegeit eller -ku, og brukere med melkesau bør ikke holdes utenfor tilskuddsordninga.

Det stilles krav om at melka må foredles på setra eller leveres til meieri. Det er ulike oppfatninger om hva som kan defineres som meieri, og brukere som melker på setra men tar melka hjem til gårdsysteriet for foredling kan risikere å falle utenfor ordninga.

Vi foreslår følgende endring: *Melken som blir produsert skal leveres til **meieri/ysteri** eller foredles på setra.*

Det kreves en minsteproduksjon på 45 liter kumelk, 25 liter geitemelk og 15 liter sauemelk pr døgn. Dette er tall som er knyttet opp mot TINEs volumkrav for henting av melk. Det er imidlertid få nye setre som vil kunne få henteavtale med TINE, og egen videreføring vil da være eneste alternativ. Flere steder vil det være mest aktuelt å setre med bevaringsverdige storferaser, blant annet fordi de lettere kan utnytte marginale fjellbeiter. Ved seterdrift med 3-4 kyr av disse rasene kan det være krevende å nå målet på 45 liter pr dag, uten å bruke store mengder kraftfôr. Foredling på setra vil, også ved et noe lavere volum, oppfylle formålet om drift av seteranlegg og formidling av tradisjon og kulturarv.

Vi foreslår å endre volumkravet til 30 liter for ku, eventuelt differensiere mellom landraser (30 liter) og andre raser (45 liter).

§20 Besøks seter

Vi foreslår følgende språklige endring, så formuleringa blir den samme som i §19:

*Tilskuddet utmåles per seter, **og fordeles** på antall foretak som har dyr på setra.*

§26 Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet

Tiltaket bidrar til å lede publikum over eller forbi dyrkamark på en ryddig og skadeforebyggende måte.

Tilskudd til merking og vedlikehold av disse stiene gjør det lettere å holde tilgangen til utmarka åpen for publikum. Det bør imidlertid presiseres at tiltaket gjelder både for stier som *ligger på* og for stier som *grenser til* jordbruksarealer. I dag framgår dette kun av kommentarene til forskrifta, noe som gjør tiltaket mindre attraktivt å sette seg inn i.

Vi foreslår følgende endring: *Det kan gis tilskudd for vedlikehold og merking av turstier for delen av stien som **grenser til eller ligger på** jordbruksareal.*

§29 Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer

Innenfor et fylke vil det være stor variasjon i når en eventuell flomfare er over. Eksempelvis er det i Viken fylke bestemt at flomfaren er over 1 mars. I mesteparten av fylket er det imidlertid fortsatt full vinter på denne datoen, og den reelle flomfaren er normalt ikke over før i juni.

Instruksen bør strammes inn slik at det kun er de som venter med jordarbeiding til den faktiske flomfaren er over som kvalifiserer for tilskuddet.

§37 (ny §35) Bredspredning av all husdyrgjødsel om våren og/eller i vekstsesongen

Det er i dag krav om at all disponibel husdyrgjødsel må kjøres ut i vekstsesong for å få tilskudd til spredning om våren og i vekstsesongen. Dette er et tiltak som for mange er inngangsporten til Miljøtilskuddene, og som derfor bør beholdes som et lavterskeltiltak. Det bør vurderes hvorvidt kravet om å kjøre ut absolutt all gjødsel i vekstsesongen virker mot sin hensikt. Når man vet at det ikke er mulig å oppfylle kravet 100%, er det ingen insentiver i ordninga til å kjøre ut *mest mulig* gjødsel i vekstsesongen. Et alternativ kan være å gi tilskudd for det arealet som faktisk blir gjødslet i ønsket periode.

Dersom man velger å opprettholde kravet om at all husdyrgjødsel skal spres i perioden, må man i det minste gjøre det klart at overlaging av gjødsel til neste sesong er tillatt. Det bør også tillates å benytte husdyrgjødsel i fornying av eng etter vekstsesong, forutsatt at gjødsla nedmoldes. Våren er en kort og hektisk sesong, kanskje spesielt i nord, og det kan være svært utfordrende å rekke over fornying av tilstrekkelig engareal på denne tiden av året. Vårbeiter kan uansett ikke fornyes om våren, og må derfor kunne pløyes og tilføres husdyrgjødsel om høsten uten at det diskvalifiserer til tilskudd for øvrig gjødselspredning.

§38 (ny §36) Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel

Vi støtter fjerning av kravet om nedmolding innen to timer. En slik rutine er vanskelig å gjennomføre i praksis, uten å ha to traktorer i drift samtidig, og overholdelse er tilnærmet umulig å kontrollere.

Vi støtter ikke forslaget om å innføre krav om at all husdyrgjødsel skal spres i vekstsesongen. Her er det snakk om å bruke gjødslingsmetoder som gir mindre miljøbelastninger enn rein breispredning, og slike tiltak må belønnes i den utstrekning de benyttes. Noe annet vil virke svært urimelig, og vil ikke bidra til oppslutninga om miljøprogrammet.

§39 (ny §37) Bredspredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding

Vi støtter ikke forslaget om å innføre krav om at all husdyrgjødsel skal spres i vekstsesongen. Her er det snakk om å bruke gjødslingsmetoder som gir mindre miljøbelastninger enn rein breispredning, og slike tiltak må belønnes i den utstrekning de benyttes. Noe annet vil virke svært urimelig, og vil ikke bidra til oppslutninga om miljøprogrammet.

§§37-40 (nye §§35-38) Generelt om gjødseltiltakene:

Regionale miljøtilskudd bør være en positiv tilførsel til bondens hverdag, og en påskjønnelse for ønsket adferd. Areal som blir gjødslet på ønsket måte og til ønsket tid må kvalifisere til tilskudd, uavhengig av hva man av ulike årsaker ikke får gjort i tillegg. Når kravene for å oppnå tilskudd blir for rigide, blir ordninga mindre brukt og miljøeffekten synker. Tiltakene må være praktisk gjennomførbare, og tilskuddene må være høge nok til at det er verdt merarbeidet og kostnadene å innrette drifta etter dem. Det er et stadig ankepunkt at tiltakene forandres, fjernes eller underfinansieres slik at det er svært krevende å leve opp til eller få lønnsomhet i dem.

Direktoratet har innledningsvis snakket varmt om forutsigbarhet. De foreslåtte innskjerpingene av kravene til gjødseltiltakene har lite med forutsigbarhet å gjøre. Vi anbefaler på det sterkeste å beholde tiltakene slik de er, uten nye restriksjoner, og med en tydeliggjøring av muligheten for å kombinere ulike tiltak på ulike arealer innenfor samme foretak.

§46 (ny §49) Søknad

Vi støtter forslaget om en felles søknadsfrist 15. oktober for hele landet. Samme søknadsfrist som for produksjonstilskudd gjør også datoen lettere å huske.

Samtidig ber vi om at sms-/e-postvarsling av søknadsfrist for produksjonstilskudd utvides til også å varsle om søknadsfrist for miljøtilskudd.

Generelt om regionale miljøtilskudd

Rullering og annen oppdatering av ordninga bør legges opp slik at de regionale programmene er klare i god tid før våronna. Endringer som gjøres etter dette, vil i liten grad ha innvirkning på bondens driftsopplegg det aktuelle året. Arbeidsmåten fører imidlertid til merarbeid med informasjonsformidling, usikkerhet om gjeldende tiltak og tilskuddssatser, og unødvendig lav interesse for å delta i programmet.

Det er nødvendig å styrke det regionale handlingsrommet i tilskuddsordninga. Nasjonale, obligatoriske tiltak som tilskudd til drift av bratt areal og tilskudd til seterdrift bør legges inn under produksjonstilskuddene og behandles på nasjonalt nivå, slik man i sin tid gjorde med tilskuddet til bevaringsverdig husdyrraser. Med dagens innretning begrenses fylkenes muligheter til å fokusere på andre og regionalt viktige tiltak, og tilskuddsordninga blir gradvis mindre regionalt tilpasset.

Den nasjonale tiltaksmenyen utvides stadig. Det er positivt at det blir flere tiltak å velge mellom, men i mange tilfeller er det allikevel ikke fritt fram for fylkene å plukke alt de finner hensiktsmessig. Finansieringa av tilskuddsordninga må styrkes, slik at det er mulig å tilby tilstrekkelige satser på de tiltakene som ønskes benyttet i den enkelte regionen. De siste årenes tilskuddssatser blir stadig mindre verdt, i en verden hvor alle kostnader eksploderer. Hvis man i tillegg skal ta inn nye tiltak i de regionale programmene, kommer man ikke utenom en vesentlig økning i rammebevilgninga.

Med hilsen

Kjersti Hoff (s.)
leder

Margrethe Figved (s.)
saksbehandler